

## บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : ความรับผิดชอบทางแพ่งตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ชื่อผู้เขียน : นางสาว ปราณีต ชุมแก้ว

ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา : กฎหมายเพื่อการพัฒนา

ปีการศึกษา : 2541

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. อาจารย์ปัญญา สุทธิบดี ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบดี
3. อาจารย์ประพจน์ คล้ายสุบรรณ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญที่แต่ละประเทศอันได้เคยผ่านช่วงของการพัฒนามาต้องประสบกับปัญหานี้กันเกือบทั้งนั้น รวมทั้งประเทศไทยในขณะนี้ด้วย และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นสิ่งที่ตามมาก็คือความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นของรัฐหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินอีกด้วย ผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายดังกล่าวก็คือ ผู้ที่เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมถึงผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติโดยผิดกฎหมายด้วย แต่ผู้เสียหายจะเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลดังกล่าวได้ ก็ต้องผ่านกระบวนการยุติธรรมทางศาลก่อน ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการที่ยุ่งยากและต้องใช้เวลาอันยาวนาน โดยเฉพาะถ้าเป็นคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มูลค่าผู้เสียหายจะเป็นฝ่ายแพ้คดี เนื่องจากไม่สามารถจะนำสืบให้ศาลเห็นได้ว่าความเสียหายที่ตนได้รับนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลยผู้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ส่งผลให้ผู้เสียหายส่วนใหญ่ในปัจจุบันไม่คิดที่จะดำเนินการฟ้องร้องคดีต่อศาล ทั้งๆ ที่กฎหมายที่นำมาใช้บังคับเกี่ยวกับเรื่องนี้ในปัจจุบันเป็นฉบับที่ล้าสมัยกับในอดีตที่ใช้บังคับมา

จากเดิมก่อนที่ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ประกาศใช้บังคับ การฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทน เมื่อมีความเสียหายจากสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น กระทำได้ก็โดยอาศัยบทบัญญัติว่าด้วย ละเมิดและทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งการฟ้องตามกฎหมาย ฉบับนี้โจทก์ต้องมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าความเสียหายที่ตนได้รับนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลยผู้เป็นเจ้าของหรือครอบครอง แหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่โจทก์จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ เนื่องจากความเสียหายที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษแตกต่างกับความเสียหายโดยทั่วไป ต่อมา เมื่อ พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ประกาศใช้ บังคับ ภาระการพิสูจน์ที่เคยตกอยู่แก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายกลับตกไปอยู่กับจำเลยผู้ ก่อให้เกิดความเสียหาย เพราะกฎหมายฉบับนี้ได้นำหลักของความรับผิดชอบโดยเคร่ง ครัดมาใช้บังคับ แต่อย่างไรก็ตามการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็ยังต้องประสบกับปัญหาอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของลักษณะของความรับผิด การเป็นผู้เสียหายในการฟ้องคดี วิธีพิจารณาคดี รวมทั้งการคำนวณค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทน ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย ฉบับดังกล่าวเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและไม่อาจ บรรลุผลสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ จึงส่งผลให้ผู้เสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมไม่ ได้รับความเป็นธรรมในการเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนจากผู้ก่อให้ เกิดมลพิษ อีกทั้งไม่อาจทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมลดลงได้

ในการศึกษานี้ จึงนำเสนอข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำมาใช้ ในการขจัดปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยการเสนอให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย รวมทั้ง การนำมาตรการต่างๆ ที่เคยใช้บังคับแล้วได้ผลดีในต่างประเทศมาแก้ไขดัดแปลง เพื่อเป็นมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในประเทศเราให้ ลดจำนวนลง